

Az OISTAT megalapításának körülményei

Amikor az OISTAT 50 éves jubileumát ünnepeljük, már teljesen a feledés homályába tűnnek az alapítás izgalmas körülményei, részletei. Ezeket a történelmi előzményeket idézi fel a még élő amerikai szentanú, Dr. Joel E. Rubin a *Bühnentechnische Rundschau*-nak adott interjújában.¹ Ebből idézünk részleteket, megemlékezve a történelmi előzményekről és az OISTAT-nak köszönhetően létrejött lehetőségekről.

▶ Dr. Joel E. Rubin

Karin Winklessesser kérdezte az OISTAT megalapításáról Dr. Joel E. Rubin mérnököt, színházvilágítási szakembert, színházi konzulent:

Hogyan jött létre a kapcsolat a német színháztechnikával, ill. annak képviselőivel?

A már idős, nemzetközileg is elismert színháztechnikai szakember, Walter Unruh professzor az 50-es évek végén jött New Yorkba a Metropolitan Opera House előtervezési munkái miatt. Valahogyan eljött a Kliegl Brothers céghez is, és elvállaltam, hogy megmutatok neki néhány New York-i színházat. Ez a szakmai körút később kibővült, és a professzor végiglátogatta a legfontosabb amerikai színházakat, többen voltak barátai, akik a második világháború elől menekültek el Németországból.

1960-ban, a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) ernyője alatt, Unruh professzor úr egy nemzetközi szimpóziumot szervezett a háború utáni színháztervezésről. A tanácskozáson minden jelentős „színházi” ország részt vett, neves építészekkel és intendantsokkal. Azt hiszem, körülbelül 300-an voltunk, építészek, műszaki igazgatók, díszlettervezők és intendantsok. Azért is volt iránymutató ez a konferencia, mert Amerikában bemutatkozhattunk a nemzetközi

színházi közösségnek. A konferencia közülünk sokakat inspirált a más szakterületekkel történő együttműködés lehetőségére, és hazatérve nemzeti szövetségeket hoztunk létre, így jöttek létre a színháztechnikai szakmai szervezetek, például az USA-ban az USITT (United States Institute for Theater Technology), vagy Nagy-Britanniában az ABTT (Association of British Theatre Technicians).

Hogyan ismerkedett meg azokkal a szakemberekkel, akik megalapították az OISTT-t, majd az OISTAT-ot?

A Miroslav Kouril által Prágában szervezett konferencia – amely később az INTERSCENA néven vált ismertté – 1966-ban összehozott egy nemzetközi csapatot. Azonban világos volt, hogy Kouril a cseh kormány propagandistája, és ezért egy ideig még nem érett meg a szándék nemzetközi szervezet alapítására. De egy nemzetközi csoport alapításának ötlete meghallgatásra talált a cseh kulturális minisztériumban. Ők viszont a megvalósítás miatt a prágai Színházi Intézethez (Divadelní Ústav) fordultak. Két évvel később hét különféle nemzetiségű szak-

emberekből álló csoport – amelyben jómagam az USA-t képviseltem – találkozott az intézet titkárságán a Nemzetközi Színházi Intézet (ITI) elnökével, Jean Darcante úrral. Az alapító okirat tervezete már elő volt készítve, és egyetlen nap alatt megállapodtunk az OISTT megalapításában (később egészítettük ki az A-val, mint „architect”, amikor az építészek is beléptek). Az ITI boldog volt, hiszen megszabadult attól a teherrel, hogy bajlódnia kelljen a színháztervezőkkel, színházban dolgozó műszakiakkal, díszlettervezőkkel.

Még egyszer szeretném hangsúlyozni: Unruh professzor 1960-as konferenciája nélkül az az ötlet, hogy az OISTAT-ot megalapítsuk, nem született volna meg.

Hogyan lépett be az OISTAT-ba?

Lejárt az USITT-elnökségem ideje, és az utódom – aki meghívót kapott, hogy küldjön egy USITT-képviselőt az INTERSCENA-ra – azt javasolta, hogy én képviseljem az amerikai intézetünket. Innen, a prágai találkozótól már csak egy ugrás volt az OISTAT 1968-as megalapítása.

▶ Az OISTT 1969–1971 közötti vezetőségének bemutatása a BTR 1971. márciusi számában

¹ Karin Winklessesser: „Vieles wurde möglich, weil OISTAT existierte” BTR 2018. 4. sz. 48–51. oldal

Ha jól értem, kezdetben az volt a cél, hogy szakmai találkozók jöjjenek létre Kelet és Nyugat között, miután 1968-ban, a prágai tavasz leverése után a vasfüggöny újból szigorúan lezárult. Hogyan találkoztak, különösen az előbb említett propagandától függetlenül?

A hidegháború idején Kelet és Nyugat között politikai nézeteltérések voltak, amelyek a találkozókra is megnyilvánultak: Nyugatról érkezett egy kiáltvány a politikai foglyok szabadon engedéséről; Keletről pedig érkezett egy „békekiáltvány”. Mi, nyugatiak azonban alábecsültük a keleti küldöttek nehézségeit, hogy bizonyos témákról nyilatkozzanak – mindig szem előtt kellett tartaniuk a hazájuk politikai reakcióját.

Természetesen „mi, nyugatiak” hamar észleltük, hogy a keletiek bizonyos korlátok között tudnak működni, és így elnökségem ideje alatt igyekeztem őket megkímélni a kellemetlen helyzetektől. Természetesen elhangzottak „utasítás-szerű” beszédek is, és voltak ilyen jellegű kérelmek is, de úgy gondolom, hogy összességében elég sikeresek voltunk, és életben tartottuk a nemzetközi szervezetünket.

Az alapítás után milyen módon dolgozott az OISTAT és USITT érdekében?

Büszke vagyok arra, hogy az USITT egyik alapítója vagyok és az OISTAT hét alapítójának egyike lehettem. A további országok, akik képviseltették magukat az alapításkor: Csehszlovákia, Izrael, Kanada, az NSZK és az NDK, valamint Magyarország. Kollégáim engem választottak meg az USITT második elnökének, majd később az újonnan alapított nemzetközi szervezet küldöttjének, és valóban nagy megtiszteltetés volt, hogy *Unruh* professzor úr után 1972-ben az OISTAT második elnöke lehettem. Ezt a tisztelet nyolc évig töltöttem be.

► Az OISTAT utolsó négy elnöke: Bert Determann (NL) jelenlegi elnöktől jobbra Louis Janssen (NL), Michael Ramsaur (USA), Maija Pekkanen (FI)

Mik voltak a céljai ekkor, és hogyan tudta ezeket megvalósítani?

Természetesen gyarapítani kellett az OISTAT-tagországok számát. Nagy probléma volt a Szovjetunió, amely először megtagadta a tagságot. Ez azt eredményezte, hogy más szocialista országok is visszavonták belépési szándékukat. De amikor Kína benyújtotta a felvételi kérelmét, a szovjetek lépéskényszerbe kerültek, és ettől más szocialista országok is felbátorodtak. Ekkor persze meg kellett tanulnunk együttműködni. Lassan barátságok is kialakultak, a politikai meggyőződéseket áthidalva. A különböző bizottságok találkozóit és a nagyobb konferenciák helyszíné felváltva volt Nyugat és Kelet. Elkerülhetetlen volt, hogy globálisan kezdjünk gondolkodni.

Az OISTAT sosem vállalt politikai szerepet, ez a létezése alapja volt. Gondolja, hogy ez helyes volt?

Igen, ugyanis az OISTAT fő célja a színház-technikai elképzelések cseréje, a szakemberek között létrejött barátságok és a konferenciák,

amelyek közelebb hozták a vendéglátó országok színházi kultúráját, hagyományait a többi résztvevőhöz. Most viszont nagyon messzire tekintünk már vissza! Én egészen a korai 90-es évektől, azaz jó 20 éven keresztül részt vettem a szervezet ügyeiben. Most pedig már 50 éves az OISTAT!

Személy szerint Önnek mit adott az OISTAT-ban végzett munka, ez a tevékenység mennyiben változtatta meg a szemléletét?

Az a kiváltság jutott részemül, hogy részt vehettem az OISTAT alapításában egy kritikus periódus közepén, a hidegháborús időkben. Hiszem, hogy a barátságok, a találkozások és egyeztetések, a számos beszélgetés, amelyek az OISTAT létezése miatt lehetővé váltak, egy feltartóztathatatlan folyamat részei voltak. Ez a folyamat, amikor találkozott más művészeti és tudományos területekkel, végül előkészítette a bársonyos, vagy néhol nem annyira vértelen forradalmat, amely a 80-as évek végén segített lebontani a falakat és határokat.

RÉSZLET AZ INTERJÚBÓL

VIPER NT

CRYO-FOG High Pressure

UNIQUE 2.1

Cobra 3.1

TINY S

Look Solutions

PELYHE KFT
Light-Sound-Stage